

پرهیز از تقلب علمی

در انتشار مطالب علمی

علی فاخر عضو هیئت علمی دانشکده مهندسی عمران دانشگاه تهران

تقلب علمی به معنی **انتشار کلمات و عبارات خاص، جملات، افکار، ایده‌ها و داده‌های دیگران به عنوان کار خود است**. گاهی تقلب تا آن اندازه است که فردی مقاله ای کامل از دیگران به اسم خود منتشر می‌کند. این نوع تقلب اگرچه نوعی دزدی است ولی در دادگاه‌ها به عنوان جرم محسوب نمی‌شود و یکی از مظاهر **عدم صداقت علمی** است. بنابراین در دانشگاه‌ها و مراکز علمی به شدت با آن برخورد می‌شود. افرادی که تقلب علمی می‌کنند خود را در معرض خطر بزرگی قرار می‌دهند. این نوع دانشجویان ممکن است تعلیق یا اخراج شوند. حتی پس از فراغت از تحصیل هم مجازات‌هایی از طرف دانشگاه قابل اعمال است. گروه‌ها و انجمن‌های مقابله با تقلب علمی هم بسیار فعال هستند و افشاگری می‌کنند. **این افشاگری‌ها موجب صدمه جبران‌ناپذیر به حیثیت حرفه‌ای افراد تقلب‌کننده و انتشاردهندگان می‌شود**. اگر شما هم به موردی از تقلب علمی برخورد کردید، پس از کسب اطمینان می‌توانید با مسئولین دانشگاه یا موسسه تحقیقاتی مکاتبه کنید. در مرحله بعدی می‌توانید با وسایل ارتباط جمعی مثل اینترنت به صورت موبانه اطلاع‌رسانی کنید.

برای مقابله اساسی با هر پدیده ناهنجار باید علل وقوع آن را شناسایی کرد. شایع‌ترین علت تقلب علمی و انتشار مقالات نامناسب در برخی دانشجویان به شرح ذیل است:

(الف) عدم مدیریت زمان در طول تحقیق و بروز فشار زمانی بر محقق در انتهای کار

(ب) ضعف در نگارش به زبان انگلیسی و استفاده از عین متن سایر مقالات

(د) سهل‌انگاری و اهمیت ندادن به ارتباط دائمی اساتید راهنما با دانشجویان برای کنترل دانشجویان

(ه) نبود آموزش کافی در مورد مظاهر تقلب علمی و عواقب آن

(و) ضعف علمی، زیاده خواهی و راحت طلبی

تقلب علمی عمدی بسیار نکوهیده و خطرناک است و باید پرهیز شود. **گاهی تقلب علمی به صورت ناخواسته و سهوی انجام می‌شود**. توجه کنید که استفاده از کلمات و عبارات خاص دیگران هم امروزه به عنوان تقلب علمی محسوب می‌شود. برای پرهیز از تقلب علمی ناخواسته به توصیه‌های زیر توجه کنید:

(i) برای هرگونه اطلاعاتی که در متن خود می‌آورید ولی نتیجه تحقیقات خودتان نیست، مرجع بدهید. البته برای اطلاعاتی که دانش عمومی محسوب می‌شود نیازی به مرجع دادن نیست. برای مثال جانشینی کوروش توسط داریوش را می‌توان از اطلاعات عمومی ایرانیان محسوب کرد.

(ii) اگر عین متن دیگران را در نوشته‌های خود به کار می‌برید، لازم است آن متن را در داخل علامت نقل قول ("") قرار دهید و سپس مرجع بدهید.

(iii) وقتی مرجع می‌دهید، اشاره به مرجع را بدون فاصله در پایان مطلب نقل قول شده از دیگران بیاورید. محل نامناسب اشاره به مراجع می‌تواند موجب بروز تقلب علمی شود.

برگزیده از کتاب "ابزار عمومی تحقیق"، تالیف علی فاخر، چاپ پنجم، انتشارات دانشگاه تهران